

SPOLOK PRIATEĽOV TURZOVKY INFORMUJE

Ročník X.

č. 2 (107)

Pripravil Ivan GAJDIČIAR

Dnes končíme rozprávanie o Bytčianskych Turzovcoch. Pripomíname, že pochádza z pera bývalého riaditeľa Štátneho archívu v Bytči, PhDr. Jozefa Kočiša, CSc., ktorý celú kapitolu pripravil pre monografiu Turzovka

1598 – 1998. Popísal v nej rod zakladateľa Turzovky s viacerými, dovtedy nepublikovanými skutočnosťami. Sme radi, že Vás čítanie zaujalo a tešíme sa na Vaše reakcie a námety na ďalšie témy.

BYTČIANSKI TURZOVCI (5.)

O smrti Imricha Turzu niektorí jeho súčasníci usúdili, že bol otrávený buď na príkaz Betlena, aby nedošlo k mierovej dohode, alebo azda na podnet Ferdinanda II. Pravda je však taká, že Turzo bol chorý už 21. augusta 1621, ako to vysvitá z listu jeho sestry Heleny, ktorý odoslala Alžbete Coborovej. Na rokovanie odišiel už chorý z vojenského tábora pri Senci. V Trnave ho liečil tamojší lekár Turzovcov Martin Greimelius, ktorý ho trochu postavil na nohy, takže mohol pokračovať v ceste. Choroba spojená so zimnicou však neustupovala. Imrich Turzo vo svojom poslednom liste, ktorý poslal 30. septembra 1621 zo Sobotíša svojej matke do Bytče uviedol, že na ceste na mierové rokovania ho postihla žalúdočná choroba. Poznajúť však povahu svojej nemoci, použil lieky, ktoré mu pomohli na kratší čas. Lieky, ktoré už roky predtým užíval, dokazujú, že trpel na chronickú žalúdočnú chorobu, následkom ktorej aj zomrel. Podozrenie z otravy treba vylúčiť aj preto, lebo sám Turzo už na smrteľnej posteli vyhlásil, aby z jeho smrti nikoho neobviňovali.

Telo mŕtveho Imricha Turzu priviezli domov, do Bytče. Pohreb sa konal až 16. januára 1622. Po smútočných obradoch v Bytči pochovali ho v kaplnke Oravského zámku.

Imrich Turzo zanechal po sebe manželku Kristínu Ľariovú a osemmesačnú dcéru Alžbetu. Druhá jeho dcéra Kristína sa narodila 25. apríla 1622. Jeho vdova, ešte len dvadsaťročná sa vydala 21. júla 1624 za Mikuláša Esterháziho, neskoršieho uhorského palatína. Bola jeho druhou manželkou, jeho prvá manželka Uršula Derštiová zomrela 15. marca 1619.

Po smrti Juraja Turzu v zmysle palatínovho testamentu sa hlavnej správy majetkov ujala jeho vdova Alžbeta Coborová. Za palatínovej častej neprítomnosti v Bytči už v predchádzajúcich rokoch kontrolovala a schvaľovala činnosť správcov jednotlivých panstiev. Táto jej činnosť pokračovala

Oravský hrad, miesto posledného odpočinku Turzovcov (dobová medirytina z roku 1680)

aj za Imricha Turzu, pretože aj jeho časové možnosti boli značne obmedzené. Popri povinnostiach súvisiacich s usmerňovaním panstiev, sa Coborová po smrti svojho syna Imricha starala o výchovu jeho dvoch dcér Alžbety a Kristíny v duchu evanjelického vyznania. (Alžbeta sa narodila 20. februára 1621, zosobášila sa so Štefanom Esterházim 26. septembra 1638, v roku 1641 jej manžel zomrel a 4. júla 1642 zomrela aj ona. Druhá dcéra Kristína zomrela ako desaťročná 22. marca 1632). Vnučky držala u seba a upierala prirodzené právo ich výchovy ich vlastnej matke Kristíne Ľariovej, ktorá bola katolíčkou. Po sobášii Kristíny Ľariovej sa však situácia začala meniť v neprospech Coborovej. Po neúspešných naliehaniach Ľariovej a jej manžela, vlastných dcér Coborovej, aj

samotného panovníka, musel zasiahnuť uhorský snem. Snem na podnet Mikuláša Esterháziho, ktorý sa roku 1625 stal uhorským palatínom, s prihliadnutím na práva Ľariovej, vydal Coborovej striktný príkaz, aby deti v priebehu mesiaca vydala ich zákonitej matke, čo sa aj stalo. Coborová sa po vydaní detí utiahla do Smoleníc k svojej dcére Barbore, kde ako 48-ročná, 31. marca 1626, zomrela. Pochovali ju na Oravskom zámku v rodinnej hrobke Turzovcov. Súčasne v tom istom roku vznikol na Orave Oravský komposeorát s centrom na Oravskom hrade ako nerozdeliteľný majetok palatínových dcér a ich manželov.

Smrťou palatína Turzu, jeho syna Imricha, ktorého predčasnosť a tragickým úmrtím vymrela bytčiansko-oravská vetva Turzovcov po meči, sa vlastne skončila éra tejto významnej grófskej rodiny. Po smrti palatínovej vdovy Alžbety Coborovej v roku 1627 bytčianske panstvo i so zámkom prešlo definitívne do rúk Mikuláša Esterháziho.

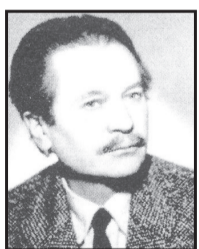
(KONIEC)

Na záver:

PhDr. Jozef Kočiš, CSc., oslávil v týchto dňoch svoje 80. narodeniny a my využívame aj túto príležitosť, aby sme mu k životnému jubileu srdečne zablahoželali a zároveň poďakovali za doterajšiu spoluprácu.

PRIPOMÍNAME SI

15. februára uplynie 95 rokov od času, čo sa v Turzovke – Hlínenom narodil

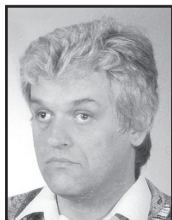

JOZEF HNIKA
novinár a spisovateľ

(zomrel 23.4.1992 v Čadci)

BLAHOŽELÁME

Vo februári 2008 oslávia životné jubileá a okrúhle narodeniny členovia nášho Spolku

MICHAL ŽIAČIK
Žilina

VLADIMÍR GAJDIČIAR
Turzovka

MUDr. PAVOL VYŠINSKÝ
Turzovka

K narodeninám im želáme všetko najlepšie, hlavne pevné zdravie a v ďalšom živote veľa šťastia, osobných úspechov a rodinnej pohody.

POZVÁNKA

Pozývame čitateľov na vedeckú konferenciu

KREŠŤANSTVO NA KYSUCIACH V PRIEBEHU STOROČÍ

ktorú usporiada občianske združenie TERRA KISUCENSIS a SPOLOK PRIATEĽOV TURZOVKY v priestoroch Kongresového centra – Domu kultúry R. Jašíka v Turzovke

v piatok 29. februára 2008

Spoluorganizátormi konferencie sú Žilinský samosprávny kraj, Kysucká kultúrna nadácia, Mesto Turzovka, RKC Farnosť Turzovka, Kysucké múzeum, Štátny archív Bytča – pobočka Čadca a KaSS Turzovka.

PROGRAM KONFERENCIE

- 09.30 – 10.00 úvodné príhovory, privítanie účastníkov a hostí
- 10.00 – 10.20 **Cirkevná historiografia Kysúc** – Mgr. A. Hudcová
- 10.20 – 10.40 **Počiatky šírenia kresťanstva na Kysuciach** – Dr. h. c. prof. PhDr. R. Marsina, DrSc.
- 10.40 – 11.00 **Evanjelické Kysuce a rekatolizácia** – Mgr. A. Paráčová
- 11.00 – 11.20 prestávka
- 11.20 – 11.50 **K dejinám zaniknutej kysuckej farnosti Riečnica** – prof. ThDr. V. Judák, PhD.
- 12.10 – 12.30 **Pôsobenie kysuckých kňazov v pobočnom stánku Slovenského učeného tovaríšstva vo Veľkom Rovnom** – ThDr. L. Belás
- 12.30 – 12.50 **Patrocínia kysuckých chrámov a významné sakrálne pamiatky Kysúc** – Mgr. L. Podoláková
- 12.50 – 14.00 obedňajšia prestávka
- 14.00 – 14.20 **Archívne pramene k cirkevným dejinám Kysúc vo fondoch Štátneho archívu v Bytči** – PhDr. J. Kurucárová
- 14.20 – 14.40 **Slovenský katolicizmus na Kysuciach v 20. storočí, obdobie zápasov a skúšok** – prof. PhDr. R. Letz, PhD.
- 14.40 – 15.00 **Kanovník Andrej Cvinček ve svete českých archívnych pramenů** – PhDr. M. Pehr, PhD.
- 15.00 záver, poďakovanie účastníkom, hosťom a poslucháčom
- 17.00 **Slávnostná svätá omša** – celebruje J. Ex. Mons. V. Judák, nitriansky diecézny biskup

Predstavujeme účastníkov vedeckej konferencie "Kresťanstvo na Kysuciach v priebehu storočí"

Univ. prof. PhDr. Richard Marsina, DrSc. - jeden z najvýznamnejších a najuznávanejších slovenských historikov súčasnosti. Po skončení štúdií pracoval vo viacerých archívoch, neskôr v Historickom ústave SAV. Externe prednášal na Filozof. fakulte UK na odbore archívniatva stredovekú diplomatikú, v 90-tych rokoch začal pôsobiť na obnovení Trnavskej univerzity, kde bol istý čas aj vedúcim katedry histórie. Inicialoval obnovenie Historického odboru MS a stal sa jeho predsedom. Je členom viacerých vedeckých inštitúcií v Nemecku, Českej republike i na Slovensku. Napísal, alebo bol editorom niekoľkých významných diel slovenskej historiografie. Za všetky spomenieme dvojzväzkový slovenský diplomatár - Codex diplomaticus Slovaciae I, II., Urbáre feudálnych panstiev, Legendy stredovekého Slovenska, Dejiny Slovenska, Metodov boj a iné. Pokiaľ ide o Kysuce, nemalo svojej vedeckej činnosti venoval aj im a neďalekému okoliu Žiliny. Napísal štúdie Osídlenie hornej Trenčianskej pred tatárskym vpádom, Historické pramene k starším dejinám Kysúc, K starším dejinám Kysúc, Tri state zo slovenskej diplomatiky, atď. Jeho meno nájdete aj v poznámkovom aparáte ktorejkoľvek obecnej monografie Kysúc.

Prof. PhDr. Róbert Letz, PhD. - napriek veku patrí medzi popredných slovenských historikov, zaoberajúcich sa dejinami 20. storočia. Štúdiá absolvoval v Bratislave, po ich skončení pôsobil v Historickom ústave SAV. Od roku 1992 je zamestnaný na Pedagogickej fakulte UK v Bratislave na Katedre slovenských a všeobecných dejín, ktorej je vedúcim. Habilitoval sa na Trnavskej univerzite. Vydal niekoľko zásadných diel - Slovensko v rokoch 1945 - 1948 na ceste ku komunistickej totalite, Dejiny Slovenskej ligy na Slovensku (1920 - 1948), V hodine veľkej skúšky. Je spoluautorom Lexikónu slovenských dejín, pre Lexikón kňazských osobností vypracoval viac ako sto životopisných portrétov.

Mons. ThDr. Ladislav Belás, opát - rodák z Milochova pri Považskej Bystrici, ako kňaz pôsobil aj desať rokov na Kysuciach, ako kaplán v Skalitom a v Čadci. Pôsobil v rôznych významných funkciách, v súčasnosti je správcom Diecéznej knižnice v Nitre. V publikačnej činnosti sa venoval cyrilometodskej tradícii, životopisom kňazských osobností, legendám o sv. Svoradovi a Benediktovi a dejinám rôznych farností v Nitrianskej diecéze. Uverejnil Príspevky k dejinám bernolákovcov na Kysuciach, Životopisný portrét Františka Tagáňiho, je spoluautorom a posudzovateľom viacerých, aj kysuckých monografií (najnovšie Čadca a Farnosť Turzovka)

Mons. Prof. ThDr. Viliam Judák, PhD. - jeden z najvýznamnejších kysuckých rodákov a prvý Kysučan na biskupskom stolci. Je rodákom z Harvelky. Po skončení štúdií pôsobil v pastorácii, neskôr bol prefektom seminára sv. Gorazda v Nitre, prednášal cirkevné dejiny na RKCMF UK v Bratislave a na Teologickom inštitúte v Nitre. Bol rektorom nitrianskeho seminára, pokračoval vo funkcii rektora RKCMF UK v Bratislave a v roku 2005 ho pápež Benedikt XVI. menoval za nitrianskeho biskupa. V súčasnosti pôsobí aj vo funkcii podpredsedu Konferencie biskupov Slovenska. Je autorom a posudzovateľom viacerých teologických a historických prác. Z historických spomenieme Návraty k rodnej hrude, Nitrianske biskupstvo v dejinách, Svätý Svorad - patrón mesta Nitra, atď.

Mgr. Antónia Hudcová - rodáčka z Vysokiej nad Kysucou. Vysokoškolské štúdiá v odbore archívniatva ukončila na FF UK v Bratislave. Je riaditeľkou Štátneho archívu Bytča, pobočka Čadca. Autorsky sa podieľala na niekoľkých monografiách kysuckých obcí - Čadca, Turzovka 1598-1998, Páni majstri, Farnosť Turzovka a pod.

PhDr. Jana Kurucárová - je riaditeľkou Štátneho archívu v Bytči. Študovala archívniatvo na FF UK Bratislava. Do encyklopédie miest a obcí Slovenska spracovala príslušnú časť o kysuckých obciach. Publikovala aj v Zborníku Kysuckého múzea.

Mgr. Andrea Paráčová - pôsobí ako historička v Kysuckom múzeu v Čadci. Je zostavovateľkou obnoveného zborníka Kysuckého múzea, kde aj pravidelne prispieva. Autorsky sa podieľala na vydaní niektorých kysuckých monografií - Krásno nad Kysucou, Zborov, Nesluša.

Mgr. Ľubica Podoláková - rodáčka z Krásna nad Kysucou, ktorej zásluhou sa jej rodná obec dočkala vydania svojej prvej monografie. Pri tomto diele bola autorkou i zostavovateľkou. V súčasnosti, okrem iného, venuje sa výskumu patrocínii na Kysuciach.

Mgr. Drahomír Velička - v súčasnosti pôsobí ako interný doktorand na FF Trnavskej univerzity v Trnave. Zaoberá sa najmä osídlením a cirkevnými dejinami Kysúc. Je spoluautorom publikácie Farnosť Turzovka.

PhDr. Michal Pehr, PhD. - mladý historik z Prahy je zamestnancom Masarykovho ústavu Českej akadémie vied v Prahe. Vo svojom výskume sa venuje predovšetkým osobnostiam česko-slovenského politického spektra z vojnového a medzivojnového obdobia.

VÝZVA

Náš Spolok aj pre tento rok splnil všetky podmienky na to, aby sa mohol stať prijímateľom 2% podielu zaplatených daní z príjmov fyzických a právnických osôb. Pretože sa blíži termín podávania daňových priznaní, žiadame všetkých svojich členov, ale aj čitateľov, sympatizantov a sponzorov, aby pri podávaní vlastného daňového priznania za rok 2007, nezabudli do rubriky VYHLÁSENIE ako prijímateľa uviesť náš Spolok. Budeme radi, ak pre takýto postup získate aj svojich rodinných príslušníkov, priateľov a známych. Treba k tomu len uvedenie týchto základných údajov:

IČO: 3 6 1 4 4 5 1 7
Právna forma: OZ podľa zákona č. 83/1990 Zb.
Obchodné meno (názov): SPOLOK PRIATEĽOV TURZOVKY
Ulica: Jašíkova
Číslo: 56
PSČ: 0 2 3 5 4
Obec: TURZOVKA

Všetkým, ktorí sa rozhodnú podporiť našu činnosť vopred srdečne ďakujeme.